

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
Diarienummer: U2020/00129/GV

2020-06-02

Yttrande: Validering – för kompetensutveckling och livslångt lärande, SOU 2019:69

Sammanfattning och övergripande kommentarer

DIK är fackförbundet för alla som studerar eller arbetar inom kultur, kommunikation och kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar cirka 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

DIK har länge verkat för livslångt lärande och medlemmarnas rätt till kompetensutveckling och välkomnar utredningens ansats att fler ska kunna få sitt tidigare lärande bedömt och erkänt för tillgodoräknande inom högskolan. Den pågående coronakrisen visar att det finns ett stort behov av välfungerande omställningssystem som underlättar vidareutbildning och omskolning. Valideringsdelegationens förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för validering och livslångt lärande ligger rätt i tiden, men det gör också att det finns goda skäl att gå ett steg längre.

DIK vill särskilt framhålla utredningens rekommendation att införa en nationell strategi för kompetensutveckling och livslångt lärande. DIK ser att det finns ett stort behov av en övergripande nationell strategi för livslångt lärande som genom ett samlat grepp kan bemöta samhällets och arbetsmarknadens utmaningar, idag och framöver. Vi vill därför se att utredningens rekommendation att ta fram en sådan strategi snarast blir verklighet.

Våra medlemmar är både i behov av och förmedlare av det livslånga lärandet. För många har digitaliseringen medfört förändrade kunskapskrav och behov av kontinuerlig kompetensutveckling. Samtidigt har många förvärvat kunskaper i yrkeslivet eller på fritiden som de kan ha behov av att få dokumenterade och tillgodoräknade. De som arbetar på minnesinstitutioner som arkiv, bibliotek och museer spelar en avgörande roll i kunskapsförmedling och för att främja det livslånga lärandet. De utgör en viktig resurs och infrastruktur som behöver tas tillvara.

I utredningen presenteras förslag som har som syfte att skapa en mer sammanhållen och likvärdig valideringsprocess, bland annat genom att införa en ny reglerad definition av begreppet validering. DIK vill framhålla vikten av validering inom alla ämnesområden och att humaniora och samhällsvetenskap ges

samma tyngd som andra ämnen. En risk är att utredningens förslag om vad validering innebär och vilka kvalifikationer valideringen får omfatta, ändå leder till att valideringen begränsas till vissa kvalifikationer, branscher och yrkesgrupper.

Om valideringen ska få önskad effekt måste det finnas relevanta kurser och utbildningar att fylla på och komplettera med som bättre möter kraven på en föränderlig arbetsmarknad. Här finns behov av mer satsningar på högre utbildning och relevant uppdragsutbildning inom humaniora och samhällsvetenskap. Detta är något som efterfrågas av våra medlemmar, men är också kunskaper som behövs och kommer att behövas inom allt fler yrken och branscher.

För att individer ska kunna fylla på med kunskap parallellt med yrkeslivet krävs också mer flexibilitet. Det behövs fler korta kurser, kurser på låg fart och utbildningar på distans genom digitala lösningar. Det är också nödvändigt att se över hur de vars många utbildningar inte finansieras av arbetsgivaren ska finansiera sin studietid. Inom yrken är resurserna knappa och kompetensutveckling av anställda inte prioriterat. Därför kan det finnas skäl för att se över andra finansieringssätt, till exempel via a-kassa eller andra redan existerande system. Detta skulle bidra till att fler kan påbörja och fullfölja utbildning. Även reglerna för studiemedel behöver anpassas för kortare och mer lågintensiva studier.

Slutligen ser DIK ett särskilt behov av att lyfta validering som tillgodoser behoven för utrikes födda med akademikerbakgrund. Validering är ett viktigt verktyg för att personer som kommer till Sverige får stöd för att snabbt och enkelt validera och komplettera sin utbildning, för att sedan kunna arbeta i ett yrke som motsvarar utbildningen. Humaniora och kritiskt tänkande främjas av en mer heterogen sammansättning där människors olika erfarenheter är en styrka. DIK ser ett värde i breddad rekrytering inom kultursektorn och förbättrade integrationsmöjligheter, då det på exempelvis bibliotek, efterfrågas flerspråkighet i allt högre utsträckning.

DIK:s kommentarer till utredningens förslag

6.5.1 En ny definition av validering, 6.5.3 En ny förordning med generella bestämmelser om validering och 6.5.4 Begreppet validering införs även i högskolan och yrkeshögskolan

DIK tillstyrker utredningens förslag om en ny definition av validering som en strukturerad process för fördjupad kartläggning, bedömning och erkännande av kunskaper som en person besitter oberoende av hur det förvärvats (6.5.1). DIK ser positivt på att gå mot en gemensam och enhetlig definition av validering. Det skapar likvärdighet och underlättar användningen av begreppet.

Vidare föreslår utredningen att det ska införas en ny valideringsförordning som reglerar och därmed konkretiserar vilket kunnande som behövs för att erhålla kvalifikationer eller delar av kvalifikationer (6.5.3). Detta ska definieras av

Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF, som är utformat för att omfatta olika typer av kvalifikationer, såväl från det formella utbildningssystemet som från det icke-formella eller från arbetslivet.

DIK tillstyrker förslaget om att införa en valideringsförordning, men ser problem med att det när det kommer till högre utbildning vid universitet och högskola inte går att nivåplacera i delkvalifikationer på samma sätt som för grundutbildning. För de som redan har examen från universitet och högskola saknas det kvalificeringsnivåer som tillgodoser akademikers valideringsbehov och livslånga lärande. De kvalificeringsnivåer som ingår i SeQF är kandidat- respektive masterexamen, vilket möjligen hindrar akademiker från att genom validering tillgodoräkna sig kurser inom ramen för kandidat- och masterutbildningar. Detta bör ses över i relation till att begreppet validering även ska införas i högskolan och yrkeshögskolan med syfte att göra det lättare att tillgodoräkna tidigare erfarenheter och kunnande (6.5.4).

7.5.1 En övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande

DIK anser att utredningens rekommendation om att ta fram en övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande, bör läggas fram som ett skarpt förslag. Som utredningen framhåller, behöver den nationella politiken inom utbildnings-, arbetsmarknads- och näringspolitikens områden samordnas bättre för att möta behoven på kompetensförsörjningsområdet. Digitalisering, automatisering och globalisering innebär ändrade kompetensbehov som kräver strategiska och samordnade insatser för lärande, omställning och utveckling. Denna utveckling medför att yrken förändras, att vissa jobb försvinner och andra tillkommer. Att vi dessutom ska jobba allt längre innebär att fler både vill och behöver byta karriär.

DIK menar att coronakrisen och det akuta läget på arbetsmarknaden med skenande arbetslöshet och stora varsel vittnar om ett stort behov av välfungerande omställningssystem som främjar livslångt lärande. De förslag som presenteras i valideringsdelegationens utredning är steg i rätt riktning, men som utredningen också bedömer behövs ett helhetsgrepp och samordning mellan olika sektorer för att det fullt ut ska kunna lyckas. Hit hör skarpare krav på arbetsgivaren att ta sitt ansvar för kompetensutveckling av sina anställda. Strategin behöver även se över hur befintliga trygghetssystem som a-kassan och sjukförsäkringen kan användas för att finansiera och därmed underlätta omställning, samt hur reglerna för studiemedlet kan anpassas för kortare och mer lågintensiva studier.

DIK anser även att minnesinstitutioner som arkiv, museum och bibliotek behöver vara del av en sådan strategi. De spelar en avgörande roll för kunskapsförmedling och folkbildning, genom exempelvis utställningar eller samarbeten med skolor och bildningsförbund. De har både ett pedagogiskt och ett bevarande uppdrag, och är källor till kunskap och fortsatt lärande. I en nationell strategi bör därför minnesinstitutionerna tas tillvara som viktig resurs och infrastruktur för livslångt lärande.

Vidare är vi positiva till att strategin föreslås hanteras gemensamt av berörda departement och med en bred medverkan från arbetslivets organisationer,

skolhuvudmännen, regioner och andra berörda aktörer. Som fackförbund delar DIK även utredningens bedömning att strategin bör beslutas i form av en överenskommelse mellan regeringen och arbetsmarknadens parter och att hänsyn tas till olika former av lokal partssamverkan. Det är nödvändigt att involvera parterna för att förankra omställningsbehoven inom professionerna och verksamheterna.

7.5.2 Ett råd ska fortsätta följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete

DIK tillstyrker utredningens förslag att införa ett valideringsråd med tillhörande kanslifunktion som får i uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå. Detta för att tydliggöra det övergripande ansvaret i Regeringskansliet för kompetensförsörjning, livslångt lärande och validering. Förslaget ligger i linje med valideringsdelegationens och DIK:s bedömning att det behövs en samordnande nationell strategi för livslångt lärande, som vi väntar att valideringsrådet på sikt kan bli en del av.

Anna Troberg
Förbundsordförande DIK

Viktoria Hellström
Utredare, DIK